

Издаје три пут у месецу на 1½ табаку Претплата се шаље напред уредништву. Неплаћена писма од нередовних дописника не-примају се.

ПАСТИР

ЛИСТ ЗА НАУКУ И КЊИЖЕВНОСТ ДУХОВНОГ САДРЖАЛА.

Издаје и уређује РЕКТОР БОГОСЛОВИЈЕ ПРОТА Никола Поповић.

САДРЖАЈ: Слово у прву недељу великог поста. — Нешто О добротворном утицу природe на душу. — Казивање — Из историје хришћанске цркве. — Једна реч против нушџа. — Огласи.

За све српске крајеве стаје на годину 60 гр. или 6 фор. на по године 30 гр. 3 фор. или на три мес. 15 гр или 1. фор. и 50 новчића.

Слово у прву недељу великог поста. *)

„Пречистомѣ твоємѣ образѣ поклоняемса благій!“

Овим речима света црква призивље и опомиње нас верна чеда своја на значај и торжество данашњег празника, кога она прославља. И благодарећи милостивом Богу, њен матерински глас и опомена, њене речи обраћене к нама нису остале узалудне. Оне су нашле одзива у нашем побожном срцу, па зато смо се и скупили данас у овај храм божи да испунимо жељу наше матере цркве и свечано да одпразнујемо торжество православља и воспостављења светих икона у цркви православној. Но ми браћо, с тим нећемо Бог зна шта учинити од своје стране, и врло ће мо се ладно одазвати на материнске опомене њене, ако ми дошавши у ово свето место, да се Богу помолимо, ограничимо се само једним ладним поклонима пред свитим иконама неуразумевши: како треба свете иконе поштовати и од какве су важности оне за нас православне хришћане?

Надамо се да нема ни једног православног хришћанина, који би се сумњао у томе да не треба поштовати свете

*) Говорио јуче у београдско-саборној цркви Н. Петровић.

иконе. Но морамо признати, да има међу нама многих и то добрих хришћана, који прилежно долазе у цркву, усрдно се Богу моле, клањају се светим иконама и љубе их; ал што је поглавито може бити неразуму смисао тог поштовања. Па зато мислимо да ће бити од користи за нас православне хришћане, ако данас као на дан воспостављења светих икона прозборимо коју реч о поштовању икона у овом храму божијем, који је тако богато украшен њима.

По учењу свете вере наше и цркве православне, иконе нису ништа друго, до свештене слике, на којима се живо представљају предмети наше вере, љубави и надежде. Што иконе постоје у нашој цркви, оне имају основа у самој науци божанственој, а и у природи људској. У светом писму говори се, да је сам Бог заповедио Мојсеју, да начини два лика златних Херувима, и да их постави на њивоту Господњем, те да би народ клањајући се њивоту, клањао се и Херувимима, који су стајали на њему. Даље свето предање црквено казује нам, да је сам Спаситељ наш избразивши пречисти лик свој на платну, послао га болестном кнезу едеском Авгару, који је пламено желио да види Исуса Христа, и од кога је, почем је видио пречисти лик Спаситељев добио изцелење. Црква православна јошт од самих првих времена свога суштаествовања, уважавала је и поштовала свете иконе, у крашавајући њима храмове, ради побожног осећања и наравственог у савршавања својих верних,

Но да видимо, да ли има основа за то поштовање светих икона и у нашој природи? Без сваке сумње има. И неправом мисле они људи, који говоре да иконе нису нужне, да оне неодговарају природи људској јер тим поштовањем ми као да се понижавамо до идолопоклонства. Не треба забрављати то, да се човек састоји из душе и тела, да он живи у овом свету под условима простора и времена, па због тога да дух његов и неможе другачије радити и кретати се но само средством спољних форми. Из тог узрока

црква наша разумевајући добро природу људску, установила је тај побожан обичај да имамо у храму и у својим домовима света изображења, да их поштујемо и да се пред њима молимо, како би посредством тих спољних знакова почитања доводили себе и до унутрашњег савршенства у вери и побожности. Одбацити значај икона у цркви, и друге спољне обреде наше свете вере и цркве, то је толико, колико заборављати, да смо ми људи, и да нисмо само једни чисти духови, неразумевати као што треба природу човечију. А што се тиче тог прекора, као да ми поштујући свете иконе и клањајући се њима падамо у идолопоклонство, то је тај прекор сасвим лажан и неоснован. Јер хришћанин поштујући и клањајући се светим сликама неoboжава и непоштује само вештество из кога су оне устројене, већ одаје почасти и клања се мислено оним лицима, која су на иконама изображена. Таквим начином хришћанин поштујући иконе и клањајући се њима, поштује и клања се оним лицима која су на иконама изображена. Тако нас учи о том предмету наша света вера и црква православна.

Поштовање светих икона, важно је за нас православне хришћане у многим односима. Долазећи у храм божји и глдајући на света изображења, душа наша узноси се од овог земског света, где нас окружавају многе беде и невоље на небо где влада мир, правда и блаженство. Сваки онај, који је испитао у животу своје какве беде, подвргавао се разним опасностима, коме отац, мајка или син на самтној постели лежи, који је претрпио какве неправде и увреде од људи, оклеветан и принуђен да подноси злобу и пакост људску, па нигде неможе да нађе помоћи и заштите, тај ће за цело наћи утјеху у душу своју топло изирући своју молитву пред иконом светог Спаситеља или ти каквог угодника божјег тражећи помоћи и заштите с' неба. У таким околностима живота нашег изображења светих бо-

жих праведника и мученика могу успокоити плач душе која страда, коју гоне, и која тражи утіхе и заштите. Но осем тога што иконе бивају од користи човеку хришћанину у несретним околностима живота; оне јошт у својим изображењима износе нам дивне примере врлина хришћанских: трпљења, великодушности, братољубља, ревновања за веру и правду, примера уздржања, чистоте, целомудрености, дјевствености, оданости Богу и ближњима својим. Сва ова лепа својства свете вере наше изображена су на светим иконама и ми гледајући њих и честујући их можемо се крепити у вери, побожности и наравствености хришћанској. У кратко, на светим иконама представљен је сав унутрашњи карактер и дух наше вере коју ми исповедамо.

И тако браћо! светкујући данас празник, воспостављења светих икона у цркви православној, имамо увек на уму то, да ми као православни хришћани дужни смо дубоко поштовати и уважавати свете иконе и с њима украшавати не само храмове но и домове наше. Поштујући света лица која су на иконама изображена, старајмо се да живимо и радимо онако, као што су та св. лица, која су на њима представљена. У гледајмо се на њово хришћанско живљење, које украшено са таквим лепим и високим врлинама и добротинама. Но нека то поштовање буде достојно и светих икона а и нас самих. Нека се оно изражава у нами у нашем срцу и мислима, а не само у једним спољним знацима, без саучешћа душе наше. Нека свете иконе, као видљиви образи, покрећу у нами невидљиве мисли, осећања и тежње наше свете вере, како би у стању били, подражавати делима оних светих лица, која су на њима изображена. Нека се на пример у то време, кад ми стојмо пред иконом распетог Спаситеља илити каквог божијег угодника, душа наша узноси мислено к изображеном лицу, топло молећи се да оно нам гріешнима пошље своје милосрђе и небесну помоћ. Само ако будемо тако радили, дјелство светих ико-

на на нас хришћане може бити благотворно и душеспасавајуће. У противном случају, ако ми будемо немарно и небрежно приступали к светим иконама, ако их будемо зловестили речима или ти делом, то тада не само да неће оне нас уздизати и крепити у вери, моралу и побожности хришћанској, него ће служити нам на наше осуђење у оскорблењу Бога и његове светиње. И доиста зар то није страшно оскорблење Бога и светиње божјие, кад по неки чланови цркве, долазећи у храм божји с неким пренебрежењем и немарношћу односе се према светим иконама и другим богослужбеним обредима наше цркве? Зар се тим неоскорбљава светиња божја када ми пренебрегавамо од своје стране да учинимо прву и поглавиту дужност, коју сама света црква препоручује, да се прекретимо и поклонимо пред светим иконама, кад дођемо у храм божи. О таквим члановима својим света црква горко жали вапијући ка Господу Богу заједно с пророком „*Вижд Господи, яко скорблю погивоша синове мои.*“ О! нека нас Бог сачува од оваквих грозних и поражавајућих речи матере наше цркве. Нека се у народу српском и у будуће као и досада чува та света црква наше установа о поштовању светих икона те даби могао крепити се и напредовати у правој вери и побожности хришћанској.

Па зато браћо, одзовимо се као верна чеда цркве православне данашњем материнском гласу њеном и за пјевајмо из дубљине благодарног срца за једно са њом: *Пречистому твојему образу поклањамся влаги просяще прощенија прегрешеній наших Христе Боже наш. Амин.*

Нешто о добротворном упливу природе на душу.

(од Ђ. Живојина)

Разуман човек, исто тако као и пчела, може из свега извучити за се лепе поуке. Но ништа тако није обилато

(осем св. писма) са овим поукама као што је природа, која потпуно представља слику божјег савршенства. „Небеса поклањају славу своју, творење же рече его козвјештају тврдо.“ Свето писмо, а за њим оци и учитељи цркве, и сви мислиоци — радо су се користили овим источником који никад не пресушава. Какве је лепе примере узимао из природе Господ наш Исус Христос! Одлична црта Његовог учења — то су поуке које он узимаше из природе. А међу тим, не треба мислити, да, користећи се природом као једном поучном књигом, треба — бог зна какво особено знање и велика способност. Природа — то је књига, која је написана — тако јасно и разговетно, да је лако може разумети и читати сваки, на шта више и не писмен — прост човек. Духовне поуке, и при најмањој нашој вољи, представљају се у природи скоро саме, — саме обраћају на се нашу пажњу. Нема језика, нема тог наречија, на ком се не би чуо глас небеса, која проповедају славу божју (пс. 18. 1. 4.) Невидљива својства божја, Његова свагдашња сила и божанство, од самог саздања света свагда је била видљива у Његовом творењу. (Рим. 1. 20.) За то они људи, који живе ближе природи — свагда бивају пуни таквих мисли и сравања — позајмљених из природе.

И ма како да је велики значај природе с те стране, али виша васпитавајућа сила њена — састоји се у прекрасном дејству њеном на човека. Природа дејствује на човека без његове воље, без његове жеље, и при том тако, да он незна то дејство, и шта више, мучно га може и поимити: њено је дејство тајно и оно се не може одбити. С природом смо ми везани са хиљаду најачих веза; наша су чувства тако мудро саздана, да су она највернији проводник тих утисака у нашу душу. По овоме се може рећи, да је душа наша, као неки музикални инструмент — штимован с природом у један глас (тон); зато тако чудно дејствује хармонија природе на сваку не покварену душу; само

УНИВЕРЗИТЕТСКА
БИБЛИОТЕКА

једно удаљење од природе, и непрекидно вршљање у мајсторској (искусној) сфери — ослабљава те везе с којима смо ми везани с природом. Дејство је природе неизменљиво: човек удубљен у природу, са свију је страна обкољен њом, никад неможе сасвим изаћи из под њеног уплива. Ма где он био, он ће свуда видети над собом прозачно небо — дању осветљено сунцем, а ноћу — накићено милионима звезда, као што је накићена царска порфира драгоценим камењем. Шта више, у сред велике вароши, где су утисци природе угушени са многим предметима и утисцима варошког живота, па и там човек није са свим лишен добротворног природног улива. Природа је — тако рећи навезљива, она се тајно подкрада у душу варошког становника и својим животворним упливом, ма колико толико ослабљава умртљавајуће дејство загушљиве варошке атмосфере. Тако пролетњи ветрић провејавајући кроз отворен прозор, освежава заражени ваздух бедне колибнице. Шта више природа проицава и у тамницу, где сужни с прекрштеним рукама замишљен седи; златни зраци сунца, подкравши се у мрачан стан његов, осветљавају његову страдајућу душу коју трзају учињени греси. Ово добротворно дејство природе са особитим превосходством изражено је у једној старој легенди. „Под мрачним сводовима, с потавњелим лицима, из којих се читала — мрачна завера, седели су кардинали и прелати римске курије, састављајући заверу на убиство; на на једанпут пред отвореним прозором кроз који ђаркаше свежи ваздух с мирисом пролећним, на миришљави багрем долети певац пролећа — славуј, и под мрачним сводовима одјекнуше триле веселог гласа његовог. На мах — преобразише се мрачна лица, старачке боре на челу изгладише се, у очима засветли се радост, умиљато смешеше заигра на сувим дотле скупљеним уснама; и на мах сурове судије заборавише своју крваву заверу; на мах постадоше људма. Но ах! све је ово трајало

за кратко.... Певац пролећа — прну и одлети, а с њим и магновени чар. Прелати помислише да их сатана искушава, оградеше себе крсним знаком и опет се повратише к својој мрачној и крвавој завери.““

Да би се још боље доказао добротворан уплив природе, на душито је нужно почешће излазити из загушљивог ваздуха и поквареног варошког живота, на чист ваздух и у непокварењу природу. Са сваким кораком и обртајем точка на вашим колима, које вас удаљава од ларме варошког живота, ви све више и више опајате у себи као неко прерођење. По мери тога, како се ви будете удаљавали од ларме варошког живота, она мало по мало утишава се у вашој души, и вас почиње обузимати пољска тишина, лепе шуме, и спокојство природе напуњава у вашу душу. Све оно што вас је узнемиравало у зиданама вароши, све бриге које су вас као нека мора давиле; све мисли, све страсти и љутње које су вас трзале као јастреб голуба, — почињу изчезавати — као мрачна сновиђења, као што ноћна магла исчезавала од зрака сунчаних. Много што је се вама чинило најважнијом задањом вашег живота у зидинама варошким, појављује се сад тако ситним, тако ништавним, да ви и сами неразумете, како је све то могло вас забринути и узнемиравати. Шта више, највеће жалости ублажавају се у вама када се ви налазите у наручјама природе. „У простом сближавању с природом, вели учени Хумболт, и у једном само ваздуху састоји се тајна сила; уплив је природе и радостан и кротак; она освежава и укрепљава уморен дух, смирава срце, које је жалошћу најдубље потресено, или разиграно под упливом страсти.“

Одкуда ова чудна и животворна сила природе? „Строги и узвишени карактер, који је тесно везан са овим душевним покретима, Хумболт вели, да он истиче — скоро из несазнавајућег осећања, и из унутарње законитости природе: такав карактер свезан је вечно са утисцима који се

вечно повторавају у саздањима, и који одржавају у свакој појединости општи план своје организације; он се на послетку усиљава контрастом чувствено — безконечног, окићеним звездним небом, непрегледним равнинама, покритим маглом хоризонтом океана и нашом сопственом ограниченошћу коју смо се стремили да победимо.“

Дивно изображава уплив природе на душу св. Григорије Ниски. „Кад ја видим, вели он, узвишене стене, долине и равнице, покрите травом која је изнова порасла, и различно лишће — одело дрвећа, а пред мојим ногама мирисљаву лилију (цвет) у крашену светлим бојама; кад ја гледим у то широко море, са безбројним виугама и таласима тада душу моју обузима нека ненојмљива жалост, која је помешана нечим-пријатним. Кад у јесен исчезавају с дрвећа плодови, отпадне лишће и суве гранчице остану, — тада, при тој вечној, и правилно повторавајућој се промени, ми поневођи долазимо у хармонију с природом. *Онај који је прокикао својим оком у те промене, онај потпуно зна ништавност човечију пред величанством васионе.*“

Где и у каквом крајичку земље може бити човек лиштен ових високих и светлих утисака? Не само дивни видови природе, поражавајући на први мах нашу слабу душу својим могућним дејством, но и сами обични прости њени појави потресају узвишена чувства. Шта је простије од обичне њиве, и обичног листића, или каквог изворића? али погледајте каква чувства узбуђавају ти бедни и прости предмети природе у осетљивој души, и не само оца и учитеља цркве, какав је н. пр. био Григорије Ниски, но и у светског појете који није Бог зна како предан религији, већ на против — више одан светским наладама.

Нико није тако способан да се зближи са природом, као женски пол, коме је природа дала њежну организацију, и фаиннија чувства него ли мушком полу.

Но говорећи ово, ми се страшимо да нисмо погре-

шили, бар у толико колико би се ово могло однети нашим варошким госпођама, које мало цене ову оживљавајућу силу — природу. Шта је лепше од пролећнег дана, има ли такве музике, која би била устању покренути душу, као што је устању то учинити певање птичица, и румена зора, кад је ваздух — ова животворна сила, најчистији и најпријатнији и кад се он најлакше дише? Та није се бадава у појете излила ова песма:

„Лепо ти је рано уранити

У прозорје кад славуји поју.“

Но шта се ради по варошима у то најпријатније време? Зора зарудила, свуда тишина влада, погдекоја бака с тестиномцом у руци — трчи на чесму да завати студене водице; погде који кочијаш, упрегнувши своје коње креће се полагаано на реку или извор да завати буре воде; по где који момак обесио свој зембил — хита брже на месарницу, како би лепши тал говеђине добио; на балконима види се по где која служкиња, она полагаано тресе ћилиме, перетише по собама и то тако лагано да је нико не чује; по неки земичкар, упртивши своју корпу, трчи по улицама, да би што више свог еснапа протурио; по неки сељак, зановивши близу вароши оиска своје вочиће, и хита на пијацу како би скорније свој товар продао. — По где која сељанчица, преметувши на раме своју обрамницу с пилићима и млеком, хита на пијацу да се час пре ослободи свог терета — ето кога човек може видети у то најлепше и најпријатније време дана. Но шалоне на спавајућим собама варошанака још затворене; оне у наручијама Морфеја јако бораве свој сан. Мушица, то најбезобразније створење, та и она не би се смела јавити само да зна како је то не пријатно за уво спавачице — варошанке. Девет сахата, звоно звони, по где који старчић, с штапићем у руци, по где који зидар у својој белој доки хити на јутрење а варошанка тек се онда успавана буди. Њено лице бледо, збрчкано, очи подадуле, зевање нанало, и ти Боже знаш какви ту незгода нема. После једног сахата

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

доруџак, а затим један сахат на тоалет, и тек около једанајест — ајд на свежи ваздух. Јадан је то уранаџ, он мало до приноси користи здрављу. Дакле ево какве су наше љубитељке природе и јутарњег мајског дана, којима ми такву способност приписа смо. Њима није стало до природе, оне њу мало разуму па ако каква госпа случајно и прочита овај мали чланчић, о чему ми врло сумњамо, то сва ова размишлења о значају и упливу природе — њој ће се показати чудноватим, и да се ова размишлења одно се другој некој планети, а не овој па којој ми живимо.

Не, природа је целомудрена *дева*, она се боји варошке граје. Ако хоћете да осетите благотворни уплив њен, и желите чути и видети њу: то, кад изиђете из вароши напоље, ви оставите сав варошки живот, отресите прах с ногу ваших, и са благоговеином мишљу о Творцу природе предајте се у њена наручија, и с пажњом саслушајте њу: тада ћете је потпуно разумети, тада ћете видети њену дивоту, ви ћете јасно чути њену хармонију, ви ћете завоleti њу и њена животворна сила тек ће се онда излити на вас. Истина, да се на једанпут не свршава тај преокретај: то не иде одма. Ако сте се ви много находили под упливом варошког живота, то хармонија између вас и природе не може се одма подударати, и за неко време, ако ви живите у каком сеоцу, вама ће на први мах бити врло невесело. Најпоузданије средство, да се човек што скорније зближи с природом, може бити сеоско газдинство, и ма колико толико занимање са земљерадништвом. Поразговарајте се са сељаком, с баштованом, и ви ћете наћи код њих више љубави, и много већи појам о природи него што ви имате, па ако сте ви свршили и велику школу. Зашто је то тако? а ево зашто, што се они налазе много ближе к природи него ви, што они просе од природе дарове плодова и добијају их. Природа је за њих мајка — ранитељка, која рани њих својим *сосцама*. Свака травица око које се зем-

љерадник труди и полива је, њему је скоро тако мила, као рођено детенце. Међу земљерадином и том травицом постоји жива нека веза, и чини се да они чују куцање њеног срца. Таким начином, ако вам је Бог дао, те имате земљице ма колико и ако желити да се зближите с природом, ви сејте, садите и заливајте. Без сумње, овим ми не велимо тако, да ви морате извршавати у вашој башти оно, што је у стању учинити само ваш баштован, већ разумемо лакше ствари, које ви можете без сваког зноја радити. Ако нема те сеоског добра, ви имате ма и мали комадић земљице близу ваше куће, — начините малу баштицу, засадите је цвећом, и трудите се над њом. Немате ли и тог малог парчета земље (што код нас ретко бива), ви донесите у вашу собу две-три саксице, напуните их земљом, посадите цвећем, па и то ће вам много помоћи да се бар, ако не са свим зближите с природом, то ћете се колико толико упознати са овом чудотворном силом.

Цветић је најдостојанственији представник природе. Он има усеби особиту неку красоту и дивоту. Он је посебно ваплоћење творачке мисли, исто тако као што је и стих ваплоћење појетове мисли, и на послетку — он је један од најлеших стихова у поеми сазданог света. Нека он послужи синволом вашег сајуза с природом. Старајте се о њему и његовом развићу, и ви ћете се уверити, да ће се међу њим и вама појавити нека симпатична веза: ви ћете заволети тај цветић као неко живо суштаство, и његово цветање живо ће вас радовати. Кад се почне развијати његов венчић, вама ће се чинити, да се пред вама отвара, и с њежношћу гледа на вас ок'о милог суштаства. Разуме се да то није ништа друго но мисао, али не таква мисао, као што је н. пр. у беспослене варошанке. Ове мисли склапају поезију, оне наслађавају наше срце, а главно је то, што оне уносе у нашу душу много лепих осећања, много љубави и њежности. У души која је освежена подобним мислима, не

може бити места злости и кривим заверама. Кад тако заволите цветове — ова њежна и красна суштаства, ви ћете у њима заволети и сву природу, заволећете све у чем год има ма и једна искра живота, заволећете и своју браћу. У цветовима, ви ћете видети најбољи урок, чистоте, невиности, њежности, смирења и женске красоте. Кад који од ваших љубимаца — цветова — доврши своје кратко-временно суштаствовање и преклони своју главу ви онажате у вашем срцу неку жалост, но та је жалост тиха и слатка.... Ви онажате, да међу животом тог цветића и вашим — има неког сродства, т. ј. да и ваш живот није ништа друго, но живот једнодневнoг цветића пред лицем вечности, с којом је у сравнењу *и хиљада година као један дан*.

„Человекъ какъ трава днѣ его, какъ цвѣтъ селный такъ щкѣтеть.“ (Псал. 102. с. 15)

Да, „оцвѣтеть.“ — Но благо томе који није пре увенуо, но што је цветао!..

О Историја хришћанске цркве.

Поглед на стање света до појаве Спаситеља.

Историја цркве, т. ј. друштва верујућих у Исуса Христа дели се на историју цркве *старозаветне* и историју цркве *новозаветне*. Прва говори о створењу света и човека, описује живот људи до потопа и судбе оног народа, коме је Господ даровао *одкровење* и благовољно закључити *завет* с њим. А у чему се састајао тај завет? Другим речима: шта је то управо завет? Завет је *договор* Бога са човеком а састајао се у милостивом обећању божњем — даровати људима спасење или послати им Спаситеља. Први људи преступљњем заповести божње изгубише оно благо, које за њих беше приуготовљено, а за њима и сво њихово потомство постаде робом греха и смрти. Нико већ немогаше себи

ласкати да ће моћи помоћу своје сопствене снаге доћи до блаженства и да заслужи *опроштај* грехова. Но кад човек паде јави му се у помоћ безгранично милосрђе Божије. Господ обећава људима избавитеља, и ово обећање своје понавља он више пута у току целих векова, јављајући људма вољу своју и спремајући их разним начином за дочек Спаситеља. Они, који вероваху у обећања Божија и чувашу закон његов, састављају *старозаветну цркву Божију*. То су били: патријарси, пророци, праведници који су живели до Христа. Црква Божија умањивала се по кад кад до неверојатности: већина народа израилског заборављаше Бога и предаваше се идолопоклонству и пороцима. Но зато никад није била без људи, који су свето чували закон и с непоколебљивом вером очекивали долазак обећаног Месије.

И обећање ово испунило се. Христос јединородни син Божији дође на земљу, да страдањем и смрћу одкупи грехове целог света, да помири људе с Богом, и да онима, који у њега верују, дарује живот вечни. *Новозаветна црква*, коју основа И. Христос а распространише апостоли при садејству св. Духа, састоји се из оних, који верују у дошавшег Спаситеља, старају се да испуне заповести његове, да изврше вољу његову, и који се крсте у име Оца и Сина и светога Духа, као што је Христос узаконио.

Непрекидна жива веза везује цркву старозаветну са новозаветном. Господ сам издаје законе свом народу; он преко Мојсија уређује начин како да се служи и управља у старозаветној цркви; и у том закону, у тим обредима службе огледа се слика будуће новозаветне цркве исто тако као што се усвима старозаветним догађајима види прообраз цркве будуће. Пророци непрестано напomiњу о долазку Месије; о новом закону који ће се написати на срцима људским; о светлости великој која ће огранути оне, што седе утама; о сталности и неполебљивости цркве Христове. И пророштва њихова оствараше се кад Исус сви Божији,

дође на земљу те пострада ради људи, даде народима закон свој и основа цркву своју.

Историја новозаветне цркве, по вазнесењу Исусовом на небо, и саставља предмет нашег казивања. Ми ћемо да искажемо како се *слово* божие, које је проповедано у Јудеји, разнело у најдаљније стране света и снагом својом препорађало у нов, бољи живот — оне, који су уњ веровали. Побринућемо се да изобразимо радњу светих апостола и других проповедника слова божја, примеран живот првих хришћана, чврстоћу и триљење светих мученика и бораца за веру. А сви ови високи примери нека освесте и нас, нек нам улију бодрост духа и тврду одважност — служити Богу свима оним средствима, која је он по доброты својој даровао свакоме од нас.

Сваком *хришћанину* као члану цркве *Христове*, потребно је да изучава и зна историју цркве. Историја хришћанске цркве није ништа друго до историја унутрашњег развића и у савршавања човечанства. Као што се у животу сваког човека тако се и у животу сваког народа огледа његова вера, његов закон, кога он признаје. А од дана на дан како људи прелажаху у веру Христову, живот њихов постајаше наравственији, а тежње чистије; закон којима су се они управљали, постајаше лепши; јер су га морали удељавати с образцом наравственог савршенства, које је препоручивала и зактевала од људи хришћанска поука. Ми као хришћани ни смо у стању одредити, ни степен просвете ма које стране са чим другим до тим, ако се закони њени и обичаји слажу са законом Христовим као јединим извором светлости и истине. По овоме историја о распрострањењу цркве Христове далеко је претежнија од описивања спољњег нарођег живота, његових ратова и победа.

Догађаји историје црквене јасно нам казују о сили и благодати Бога нашег, који позива све нас и свакога да по зна истину, да се спасе и да живот вечан наследи. Из ње

Немо ми видити труде и страдања верних служитеља божијих, види ћемо да је црква била изнајпре с веома малим члановима па и то опкољеним снажним и многобројним непријатељима; да власти и силе устају против ње и свима средствима старају се да је униште, употребљавајући овда лаж овда насиље да снагом и лажним тумачењем њеног учења подкопају темељ, но да је све ово било узалуд. Црква, коју одушевљава Дух божиј и чува свемогућа десница не може ни погинути ни залутати. А напротив сви покушаји њени непријатеља прекреташе се још у корист њену и под надзором божијим послужише јој на славу и узвишење. И до данас црква источно-православна чува и негује у себи све оно, што је заповедио Господ својим ученицима и што им је у току времена саопштио Дух свети. Вера Христова разнесе се на све стране света и као какво снажно дрво, које је поникло из малог зрна *горушична*, осењава гранама својима цео свет земаљски, дајући верујућима снагу, успокојење, утеху, живот духовни са свима његовим благама.

Но пре него што би приступили к изложењу самих догађаја црквене историје, неопходно је да бацимо поглед на стање ондашњег света кад је имао Исус Христос доћи на земљу.

Осем Јудеја, који добише *одкровење* од самога Бога, сви други народи обожаваху кумире, а наравствено стање њихово беше што може бити жалостније и несрећније. Најсилнији народ међ ондашњим народима — то бејаху Римљани: силом оружја они покорише под своју моћну руку скоро цео тадашњи свет. Но ако они и достигоше највиши степен јачине и славе, њихово унутрашње биће беше тужно и жалостно. Најгрђе идолопоклонство или најцрње безбожничтво сједињено с грубим и жалостним празноверицама, господстваше у богатој и раскошној столици Рима. У богопо-

Следује додаток.

што вању или религији римској не беше ништа, што би могло да подигне душу и да подпомогне човека у наравствености и добру.

Све се било развратило, озлило, и заједно с мекуштом и раскошности дошло до крајних предела. Већина Римљана живљаше само ради чувственога задовољства: сва им брига беше најести се, пити се, повеселити се, слатко посавати не мислећи ни најмиње о небу ни о души својој, па тако у непрекидном весељу, у лењости и нераду, успављиваху сваку снагу умну и моралну. Но овако празан живот вуче свагда за собом и каштигу. У средини свега тога изобиља, на висини грдне славе и вилчанствености земаљске, Римљани опет бејаху сјетни и невесели као што то и мора бити вавек код оних, који неће дивне своје способности да употребљавају на што друго, до једино на телесна уживања.

И сами незнабошци већ мало у то време вероваху својим боговима, па и ако су још свршавали у част њихову различите обреде и жртвоприношења по начину свог закона и обичаја. Али човек се рађа са жељом и потребом да верује ма у какву не земаљску силу и да тежи к познању *истине*; и док ове тежње нису угушене празним и безкорисним животом, дотле оне једне устају су да уздрже човека од коначног пада. Но у Риму ових тежња готово и не беше: оне бејаху подављене шумом и сјајноћом светскога живота. Напротив у другим странама а нарочито у Грчкој оне бејаху још у снази: там се људи отимаху да изнају божанство и изуче у колико је могуће тајне природе. Грчка, која некад беше снажна држава, у то време већ не беше самостална: она беше покорена од Римљана и састављаше један део од велике римске царевине. Но и ако она беше потпала под Рим, она опет стајаше над њим са својом науком и вештина, каквих у оно време не беше у целоме свету; јер са сви страна долажаху там људи да се чему науче. Грци који тако бејаху учени, нису могли да верују

у оне лажне богове. По мимо оног учења које су им стари саопштили о боговима, започну и они сами да претресају и изнајде њихово биће, да улазе мало по мало у тајне природе, у начин како је морао постати овај свет и да схваћају мало по мало целу и опредељење човека. Толковања и закључења њихова по самом својству човечанске природе морала су бити различна, те тако постану и различне школе или системе *филозофа*. Неки од учених филозофа бејаху знатно узвишени, прославише људску врлину и оставише ма и таман појам о Богу и безсмртности душе. Но без *одкровења* небесног човека, неможе никад доћи до познања бесконачне истине; па зато и мудри филозофи поред свега напрезања лутаху умраку и трошише своју снагу више у сумњи и противоречности, него ли у знању и истини.

Јединствена слаба зрака истина светлукше се у мраку човечанског учења преко Јудеја, који онда бејаху расејани по разним странама света и упознаваху туђе народе с појмом о једном Богу, Творцу света. Шта више већина од туђинаца примаху закон Мојсејев, чему јако помагаше и то што за 280, година до рождества Христовог, свештено писмо беше преведено на Грчки језик веома распрострањени у то време на истоку. Но и ово мало правих појмова које источњаци позајимљиваху од Јудеја, ни су могли држати у чистоћи, већ су их измешали са својим чудноватим и изнакарањеним баснама, којима су се старали мудреци источни да објасне и појаве природе.

А други народи, к богопоштовању римском или грчком придружише још много којекаквих смешних басана и свакојаквих празноверица. О странама славенским мало ко и знађаше у то време. Зна се само толико, да су се у тим земљама обожавали кумири или идоли.

Но ако је стање незнабошког света било тако жалосно, то да л' нећемо наћи што боље ако бацамо свој по-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

В
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

глед на народ израилски? Народ кога је сам Господ изабрао, коме он с таквом брижљивошћу казиваше путе правде — да ли он сачува у целости ону истину, која му је показана самим Богом? Да ли бар он један роди оним родом који се могао од њега изчекивати после толиких добротина и милости учињени му самим Богом?

Ми знамо из књига старозаветних, да су израиљани често заборављали Бога, да су ишли против њега, преступали закон његов, а примали обичаје незнабошке чинећи оно, што им није закон допуштао. Господ их није зато остављао без каштиге, али им није кратио наду на долазак Спаситеља — Избавитеља. У последњем столећу пред долазак Исусов, Јудеји већ бејаху непрестано под туђом влашћу. Њих најпре покорише Грци, а затим Мисирци, Сиријанци и на послетку Римљани. Опарени у туђинству, они већ почеше да се презају идолопоклонства, и шта више с презрењем и највећом мржњом гледаху на њихово многобоштво; и сматрајући да их беда та није постигла ни са чега другог, до једино зато, што су преступали закон Моисеев, стараху се сад да га подпуно извршују. Но срцем они не бејаху тако одани Богу па зато и сами смисао и сами дух закона беше за њих нешто не схватљиво, не појмљиво. Они испуњаваше све спољашне обреде, па мимљаху да тим једним оправдају себе пред Богом. Као своје сопствене заслуге износише они у похвалу добротина, која им је Господ даривао, и хвалише се да су само они народ божји — *избран*, а све друге народе презираху као да су одбачени од милости и благовољења божјег. „Само ми једни имамо права на *спасење*, говораху они, јер смо ми једини само чеда Аврамова, којима је предначињена будући слава и величанство.“ Па и саме награде, какве они изгледаше с долазком Месије биле су награде чисто спољашне. Они мишљаху да ће он бити понајачи цар на свету, који ће их ослободити испод поданства римског и узвисити их над свима

народима. Они ни су могли схватити, да се у пророштвама о Спаситељу, говори о *слободи духа*, о благама небеским и царству не земаљском, и да се по овоме треба спремати за дочек *Месіе покајањем, смирењем, љубави*. Наравно да их је било и таквих, који су једва чекали да их огране светлост Христова, али их је било веома мало. Познато је после овог, како је тешко то било за Јудеје — бити подаником оном народу, кога су они тако презирали и мрзили, и како су по овоме жудно изгледали на долазак *Избавитеља*. И сами Јудеји бејаху подељени на мноштво свакојаких секата, које никако ни су биле у љубави, већ напротив једна другој копала је јаму тумачећи различито и смисао св. Писма и предања.

(Наставиће се.)

ЈЕДНА РЕЧ ПРОТИВ ПУШЕЊА.

Ніје одавно било време, кад су код нас људи по природном свом нагону осећали неку особиту мржњу спрема дувана и спрема оних, који су се с тим занатом занимали. Ни је давно умукнула у народу нашем ни она прича, која казиваше да је дувани најпре никао на гробу Мухамедовом и да по овоме он може бити допуштен само једним турцима а не хришћанима. Скорашње је и то време, кад пушење код нас ни си могао видети тек овде онде, па и то код старих каквих чобана, којима је лула била као разговор, или код осуђеника и сужника у тамници, који су с дуваном ишли на то да опију своје живце и мозгове, те да тако бар на време забораве своје јаде и своје невоље. Ни је велимо све ово било одавно, а међутим како смо се далеко у том погледу променили и пушење дувана не само на теорији но и на пракци са свом брижљивошћу почели сад доказивати и распрострањавати. Збиља! прођи те у накре по нашем народу, обиђи те села и вароши, трле и станове, школе и манастире — завирите и у највеће Огеле и у најмање прчварнице, свуда и на све стране видиће те, како се подижу густе облаци од те јадне и смрдљиве биљнице! И овај жалостан обичај тако напредује јак, да увећем кругу, у већим кафанама и салама ви нисте у стању одсе-

У
Н
И
В
Е
Р
З
И
Т
Е
Т
С
К
А

Б
И
Б
Л
И
О
Т
Е
К
А

дети вече, ако нисте и сами мајстор од тога заната: густоћа дима и смрад који из њега излази притиснуће вашу цигарицу и ви неће те моћи слободно дисати, ни отвореним оком гледати.

Па да ово раде само једни стари људи или бар они, у којих је цигарица већ очврела и снага дошла до пуноће мужа, па му то зеље може бити и би и не би тако непосредно шкодило, — то опет не би било ни по јада! Но срце хоће да пукне кад погледаш да се са тим занимају више жутокљувци дечади, па по несрећи и сами ђаци свију школа и свију разреда. И до скоро ови последњи бар емастраху да је то својега рода преступљење или ако не баш преступљење, то бар за њих не прилично; а од ово две три последње године, као да се и то већ хоће да заборави. Сад већ није редкост видети ђака на улици како преспокојно чмари ону јадну цигарицу а дим и на нос и на уста мота се око његове главе облацима. Ако подиђете ви к њему да га опоменете, да га посаветујете и да му кажете да то није лепо за њ ни у соби а то ли на улици, он се неће ни најмање од те опомене застидети; већ на против дрзновено и отворено вама одговориће да је сад слобода, да је он чедо новог века и да по овоме пушење не само није шкодљиво, већ и корисно, нарочито за оне који се књигом занимају.

Дуван је пронађен најпре у Америци. Ондашњи становници почели су га занета употребљавати као неко лекарство против отровних (једовитих) животиња. Земља је код њих била обилата шумом и рекама а у овима доста змија и акрепа. Пушењем или боље рећи, палењем око себе дувана они су разгонили те гадове, који су се бојали тог смрада дуванског као што се боје неког реда мушице и обади, кад ми палимо које какве корове и трске, те им димом досађујемо. Но да л' има код нас таквих појава, каквих има у Америци и које би као неко лекарство захтевале употребење дувана? Сви знамо да нема. Ми пушимо само зато, што смо чули и видели да други пуше; ми пушимо зато, што и картарош игра карте, што и пијавца пије, — зато, што смо се мало помало на то научили, па сад немамо тврде воље да се од тога одлучимо. Писмо преосвештеног и знаменитог митрополита московског филарета које ћемо ми овде наштампати, и које се односи нарочито питомцима духовног заведења показује нам још јасније причину тога зла и његове последице. Ево то писмо од речи до речи:

Високопреподобни отац Ректор!

„Држим, да ви нисте заборавили ону примедбу, коју вам учини ово дана она знатна једна особа усмотрењу том, да се у собама

подручног вам заведења веома опажа мирис од дувана? Тешко ми је и помислити, да се такве особе, у којих је мисао свагда чиста и наравствена, а суђење о предметима верно и зрело, морају тако одзивати о људима, који се спремају за више црквеног служење, а овамо допуштили себе да с њима завлада зло, створено поквареном вољом човека а ван природе! Ако и није против тога преступљења предписана извесна каштига, то се није предискала јединство за то, што се гледало на тај завод као на зрелије младиче, према којима се може имати поверења. А није ли за чудо да људи измислише себи новог рода глад, о ком природа пре није ни знала, и новог рода храну, о којој она није ни сањала? Посретством навике они учинише себе робовима најнеприродније страсти и умножише број својих невоља учинивши неопходним оно, што је сасвим било сувишно:

Но тај шткодљиви проналазак који је против обичног поредка природе и памети, да ли може бити корисан само зато, што га је већина примила и завела у суштаствену (тако рећи) своју потребу?

Људи, који су позвани да у овом свету раде што с памећу, смеду ли примати тако слепо обичаје, које примају други тек само зато, што нису дали себи ни најмање труда да поразмисле о оном што примају?

Стари закон препоручиваше служитељима олтара: *„вина и сахара не пите, вгда входите въ скинию свидѣнія или преступающиль валь ко олтарю.* (Лев 10 2), негледећи на то што се у другим случајима вино употребљавало као одобрено и благословено и шта више, приносило се у извесно време и к олтару. А нико ваљда неће спорити, да хришћански олтар не иште још већег благоговења него ли старозаветни?

Па да ли је по овоме дозвољено служитељу олтара хришћанског да приноси ка олтару не мирис од вина природно употребљеног, већ смрад јадовите биљке узете у употребљење против природе и то по једној само пустој страсти људској? И зар не би боље било за свакога нарочито за те људе, чувати се изранјиве од таквога навика, да им непређе у нормално стање, те да их тако наведе на грех, с којим никако не би се могло помирити њихово будуће служење?

О природном и законитом употребљењу апос. Павле рекао је: *„нв иламя іасти мяса во вѣки да не соблазну брата моего.* (1 кор. 8. 13) Па може ли бити, да онај, који служи олтару или се спрема на то служење, рекне на против: „ја ћу да терам овако да пушим и угађам својој неприродној плотојској жељи; па што ми је стало што ће се други саблажњавати!?

Чујем да они говоре „та то је ствар наивна; она није ником на увреди: не би требало о њој ни говорити. — Но ако је то зајета стварчица маловажна, то што се они не опросте од ње већ се тако упорно држе и траже, да их нико несме зато ни осуђивати? Ни је ово шала чути ове речи: „горе тому челоућку илже соблазнь приходитъ“! Размислите, отац Ректор, и сами о овом, а нек размисле и они, који се налазе под вашим руководством. Ја сам с овим испунио моју дужност, а желио би да и ви испуните вашу.“

Писмо ово писано је 1855-те године, и веројатно да је поводом његовим предузимана каква мера против тога општег зла нарочито за нашу младеж. Но овакве мере у садашње време биле би доста слабе. Ми мислимо да би овде требало предузети што стварније. Кад се меће акциз на кафу и шећер, зар се не би могао ударити он и на дуван и то у 5. пута више него што сад постоји?.. Односно наших ђака могао би се изменити закон који би том злу могао доскочит. У противном случају ми ћемо до скоро тим наглим употребљенјем дувана имати у месту праве деце само једне шкекавце.

ЈАВНА БЛАГОДАРНОСТ.

Радујемо се што и овом приликом можемо саопштити читаоцима, да се приложи у име фонда свештеничког мало по мало умножавају. Тако између првашњих послао нам је ово дана Иван Николић пар. Г. Крушевачки 540. гр. чар. да их томе фонду предамо, а то је добровољни прилог од

Г. Милије Константиновића пароха	Кучајског	180 гр. чар.
„ Симеона Белодедића	„ „ „ Нересничког	120 „ „
„ Рафијала Лазаревића	„ „ „ из Дубоке	120 „ „
„ Ивана Николића	„ „ „ „ Г. Крушевачког	60 „ „
„ Стојана Матејића трговца	„ „ „ „ „	30 „ „
„ Јоце Ђорђевића настојника	поште Нересничке	20 „ „
„ Николе Јанковића земљорадника	из Г. Крушевце.	10 „ „

Свега 540 гр. чар.

Надамо се да ће се и остало наше свештенство, имајући овај пример пред очима, а и ону корист, која га од ове будуће установе очекује, порадити да се што скорније с подобним прилозима од зове.

Уреди

У народу нашем, вазда је бивало побожних људи и ревностни приложника божјим храмовима, па ни сада неоскудева подобних добротинаца.

Пре неки дан, приложи Вуле Марковић тежак из Гагњила, окр. Крагујевачког цркви Ариљској задужбини славних Неманића, а месту свог рођења, један диван покровац на часну трпезу, који вреди *шестнајест дуката*; а Стана, супруга почив. Марка Лојанице, такође из Ариља, приложи истој цркви једну кадионицу у вредности 80. гр. чар. Овај прилог намену Стана за спомен свом мужу Марку Предајући јавности ове драговољне прилоге, свештенство цркве Ариљске од душе благодари Вуду и Стани за учињени дар цркви, која ће се свагда о њиховом здрављу Богу молити.

Свештеници Арињски.

Јован Поповић,

Јован Анђелковић,

Еснаф механџиски и лебареки, у Обреновцу поклонио је цркви обреновачкој један барјак у вредности — 95. дук. дес. Општина обреновачка, и свештенство исте цркве, сматра за дужност — јавно благодарити реченим двама еснафима за овај хришћански дар учињени нашој цркви.

О Г Л А С И.

Прва четврт године већ је на измаку. Умољавају се г.г. уписници да понове претплату до 10-ог Априла, јер по истеку тог рока ко се не јави и не плати неће добити листа.

Од досадањих бројева имамо јошт двајестину.

Уредништво „ПРАВДЕ.“